

Розділ 7

.....

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ ТА ОКРЕМИХ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

.....

DIGITALIZATION AS A MEANS OF MODERNIZATION OF THE STATE AND CRIMINAL JUSTICE BODIES

Павлова Т. О.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
кримінального права, кримінального процесу та криміналістики

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ORCID ID: 0000-0002-2558-823X

(м. Одеса)

Анотація

У розділі досліджено державу як соціальний інститут через призму її взаємодії із громадянським суспільством, окремими органами кримінальної юстиції в умовах процесу цифровізації (англ. діджиталізації), який базується на правових засадах та необхідності побудови простого, прозорого та якісного інформаційного зв'язку та взаємної відповідальності між суб'єктами отримання цифрових послуг. Проаналізовано передумови розвитку та правові засади процесу діджиталізації, як неминучого та необхідного процесу впровадження новітніх форм взаємодії, між усіма суб'єктами політичної системи суспільства. Окрема увага приділяється дослідженню процесу діджиталізації в органах досудового розслідування та діяльності органів пробації. Зроблено висновки про необхідність: подальшого удосконалення правової бази процесу діджиталізації в усіх сферах взаємодії між державою та громадянським суспільством, особливо у сфері судової та правоохоронної діяльності; підвищення вза-

емної відповідальності держави та громадянина, створення можливості для кожного громадянина бути активним суб'єктом в процесі отримання доступу до цифрових послуг як в державних органах та установах, так і в приватному секторі, у тому числі у ході здійснення кримінального провадження; сформувати якісний рівень електронного правосуддя в цілому.

Summary

The section explores the concepts, legal foundations of the modern and inevitable process of digitalization, which is rapidly developing in all democratic and socially oriented states of the world. In this work, the state is considered as a social institution through the prism of its interaction with civil society, some criminal justice bodies (for example, pre-trial investigation bodies and probation bodies). The following conclusions were made during the study: 1) the term «digitalization» means the process of converting a variety of information in all its forms – text, sound, graphics – into a digital format understandable to modern gadgets, providing transparency and accessibility in obtaining the necessary information and services; 2) the European choice of Ukraine requires bringing domestic legislation to the norms and principles of the European Community, it is associated with the need for further development and implementation of regulatory legal acts aimed at regulating the status of subjects of information relations on the Internet, establishing the grounds for their responsibility, creating appropriate conditions for cybersecurity; 3) the formation of a modern digital state is associated with the need to develop and implement a consistent state information policy, which should be based and implemented in a clearly defined legal field; 4) a digital state is a state whose functions and tasks are implemented under the means of information and communication technologies; 5) the information society is an integral part of the modern political system, which is a post-industrial new phase in the development of society, where the production, use and consumption of information becomes the determining way of activity in all spheres of social life (economy, politics, culture, etc.); 6) an important role in the process of digitalization belongs to the criminal justice authorities. By applying the latest technologies, namely, complex computer programs, the so-called «smart system» – electronic criminal proceedings, it will be possible to simplify the work of law enforcement agencies and improve the quality of protection of citizens' rights, etc.; 7) an important role in the prevention

of crime and the protection of the rights and freedoms of citizens belongs to the State Institution «Probation Center» of the Ministry of Justice of Ukraine and its subordinate authorized bodies on probation issues, which are entrusted with the implementation of supervision and social and educational measures in relation to probation subjects. The assessment of the risks of committing a repeated criminal offense is a powerful innovative tool in the work of probation staff with the gradual introduction and installation of The Unified Register of Convicts and Persons of Convicts, etc.

Ukraine is a modern and progressive state that reasonably approaches various challenges and goes its own way of development, using the latest means of modernizing the state and its bodies for better and more transparent interaction with civil society.

ВСТУП

Науково-технічний прогрес поступово виходить з кожним роком на свій новий виток розвитку, впроваджуючи новітні форми взаємодії держави та суспільства з метою спрощення цього зв'язку та розвитку інформаційного суспільства, що зумовлює необхідність дослідження передумов, правових засад та перспектив такого розвитку.

Розширення використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) сприяє поступовому впровадженню системи електронного документообігу. В Україні розповсюджується використання електронних документів та систем, які забезпечують їх обіг як в державних органах та установах, так і в приватному секторі.

Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки були затверджені Законом України від 09.01.2007 р. № 537-V (далі – Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.) [1].

На зміну прийшла Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки (далі – Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018–2020 рр.), яка була затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. [2].

У зв'язку з цим, для формування та реалізації державної політики у сфері цифровізації (англ. діджиталізації), цифрової економіки, цифрових

інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства в Україні було створено Міністерство цифрової трансформації України (далі – Мінцифри). Правові засади діяльності Мінцифри визначені у положенні про Міністерство цифрової трансформації України, затвердженому положенням Кабінету Міністрів від 18.09.2019 р. № 856, а також цілої низки нормативно-правових актів. Створено нормативно-правову базу для діяльності публічної влади та її взаємодії з громадянським суспільством з метою вільного доступу громадян до інформації та створення правових гарантій захисту їх прав та свобод.

За словами Президента України В. О. Зеленського, цифровізація – це простота та прозорість між людиною та державою. Тому, із взяттям Україною курсу на цифровізацію, наша держава та суспільство обрали для себе новий та сучасний шлях розвитку, який суттєвим чином відбивається на засобах та формах взаємодії між державою та суспільством, державними органами між собою, а також між державою та приватним сектором.

Процесу діджиталізації, який стрімко відбувається у нашій державі, потребує створення нормативно-правового забезпечення, у тому числі у діяльності судової системи та правоохоронних органів. З часів проголошення незалежності України було прийнято цілу низку законів у цій та суміжних сферах, а саме «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ [3]; «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР [4]; «Про рекламу» від 03.07.1996 р.; «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-ІV [5]; «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI [6], «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р. № 675-VIII; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» від 27.04.2021 р. № 1416-ІХ [7] тощо. Останнім законом було створено правові засади формування так званого «суду у смартфоні». Вказаний закон унормовує застосування в судах підсистеми «Електронний суд», завдяки якій поступово налагоджується дистанційний обмін документами і громадяни зможуть дистанційно звернутися до суду, учасники справи можуть брати участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції поза межами приміщення суду тощо.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо запровадження інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування» (так звана система e-Case) від 01.06.2021 р. № 1498-IX (далі – Закон про e-Case від 01.06.2021 р.) [8] було внесено зміни до чинного Кримінального процесуального кодексу України. Закон про e-Case від 01.06.2021 р. має цифровізувати документообіг в кримінальному провадженні. Вказаний Закон передбачає «мінімізацію, а за часом і повну відмову від паперового провадження на стадіях досудового розслідування та розгляду справи в суді. Цей закон поступово допоможе запустити інноваційну систему e-Case, тобто електронне правосуддя, та виконати одну з умов надання Україні макрофінансової допомоги від ЄС. Сама система вже розроблена і в тестовому режимі діє між НАБУ/САП/ВАКС» [9].

Метою закону є спрощення та прискорення підготовки й опрацювання документів, які складаються слідчими та прокурорами. Адвокати зможуть швидше подавати заяви та клопотання й матимуть змогу ознайомлюватися з матеріалами кримінальних проваджень в електронному вигляді. Водночас суд отримає можливість досліджувати документи та докази в електронній формі тощо.

11 червня 2021 р. Президент України В. О. Зеленський своїм Указом затвердив Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки (далі – Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр.) [10].

В Україні, як вже було зазначено, процес розбудови цифрової інфраструктури торкнувся майже усіх сфер державного управління. Державна установа «Центр пробації» Міністерства юстиції України з підпорядкованими їй уповноваженими органами з питань пробації також долучені до цього процесу. Вказана установа діє на підставі Закону України «Про пробацію» від 05.02.2015 р. № 160-VIII (далі – Закон України від 05.02.2015 р.) [11]. У своїй діяльності керується також Кримінально-виконавчим кодексом України (далі – КВК України) [12]; Порядком формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 р. № 2023/5 (далі – Порядок формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту від 26.06.2018 р.) [13], до якого включена спеціальна підсистема «КАСАНДРА», яка призначена оцінювати ризики вчинення нових кримінальних правопорушень обвинуваченими чи засу-

дженими за допомогою штучного інтелекту тощо. За підтримки проєктів ЄС «Pravo-Justice» та EDGE в Україні поступово вводиться в експлуатацію Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту. Реєстр засуджених та осіб, узятих під варту – це новий етап розвитку пробації, що забезпечить перехід на електронне ведення справ суб'єктів пробації. До 24.02.2022 р. реєстр в Україні проходив тестову (пробну) експлуатацію.

Проблеми демократії та залучення громадськості до вироблення політики засобами інформаційно-комунікаційних технологій розглядали як іноземні дослідники, такі як Ч. Армстронг, Ю. Гарлан, С. Коулман, Д. Латроп, Д. Робінсон, Л. Рума, Е. Фелтен, С. Шахт, Д. Шулер та ін., так і вітчизняні вчені, наприклад, Н. В. Грицяк, І. Б. Жилаєв, А. І. Семенченко та інші вчені. Поняття «інформаційне суспільство» розглядалося такими іноземними дослідниками як Д. Белл, Г. Кан, Е. Тоффлер, А. Турен та іншими.

Дослідженням процесу діджиталізації у діяльності органів досудового розслідування займаються такі вчені як В. Білоус, В. Бірюков, В. Голубєв, М. Гуцалюк, М. Карчевський, Є. Лук'янчиков, Т. Михальчук, А. Молдован, А. Рибченко, А. Столітній, В. Хахановський, Д. Цехан, С. Чернявський та інші вчені. Разом з тим, потребують подальшого дослідження переваги та ризику запровадження електронного кримінального провадження в Україні.

Метою даного дослідження є розгляд поняття держави, її функцій та взаємодії з громадянським суспільством через призму ІКТ, а також виявлення подальших перспектив впровадження процесу діджиталізації у діяльності органів досудового розслідування та діяльності органів пробації.

Мета дослідження зумовила постановку та розгляд наступних завдань, а саме:

- правових засад діджиталізації в Україні;
- поняття та функцій держави під впливом ІКТ;
- поняття інформаційного суспільства та напрямів його взаємодії з державою;
- особливості процесу діджиталізації та її правові засади у сфері діяльності органів досудового розслідування та органів пробації.

Дослідження поставлених завдань зумовлює застосування цілої низки методів, що складають загальну методологію. У процесі дослідження було використано наступні методи: загальнонауковий діалектич-

ний метод; метод аналізу та синтезу; порівняльно-правовий; формально-логічний та інші загальнонаукові та спеціально-наукові методи, які допомогли здійснити аналіз вітчизняного законодавства, що регулює процеси діджиталізації як засобу модернізації держави та окремих органів кримінальної юстиції.

§ 1. Поняття та правові засади діджиталізації в Україні

Останніми роками термін «діджиталізація» (від англ. digitalization – цифровізація) є одним із найчастіше вживаних в нашій країні та у світі, який означає процес переведення різноманітної інформації у всіх її формах – текстовій, звуковій, графічній – у цифровий формат, зрозумілий сучасним гаджетам.

Цифровізація як соціальне явище розпочалася у світі ще у 70-х роках ХХ сторіччя. Впровадження цифрових технологій швидкими темпами стало поступово відбуватися в усіх сферах життя суспільства та держави. Тому поступово виникла необхідність у нормативно-правовому забезпеченні та створенні правових засад стрімкому процесу діджиталізації в Україні.

«Україна за кількістю працівників сфери інформаційних технологій вважається одним із лідерів у Східній Європі. У нас налічується близько 90 000 таких фахівців. Цей сектор економіки розвивається швидко: за 2017 рік маємо плюс 27%, попередні кілька років демонстрували приблизно таке ж вражаюче зростання» [14]. У 2018 році кількість інтернет-користувачів зросло до 73% або 23 млн користувачів в місяць.

Процес діджиталізації почав розвиватися з часів проголошення незалежності України, коли було прийнято цілу низку законів у цій сфері, а саме «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ (далі – Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р.) [3]; «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР; «Про рекламу» від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР; «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-ІV; «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI; «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р. № 675-VIII; «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуально-

го кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147-VIII; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» від 27.04.2021 р. № 1416-IX [7] тощо. При цьому слід зазначити, що залежно від сфери правового регулювання, в якій виникають відповідні відносини у цифровому просторі, нормативно-правова база може змінюватися та розширяться за рахунок ще й кодифікованих та інших нормативно-правових актів. Так, наприклад, цивільно-правове регулювання відносин, що виникають у цифровому просторі визначаються Цивільним та Господарськими кодексами, електронне кримінальне провадження здійснюється на підставі норм Кримінального процесуального кодексу України тощо.

На міжнародно-правовому рівні процеси діджиталізації урегульовані наступними нормативно-правовими актами: Конвенцією ООН про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах від 23.11.2005 р.; Типовий закон ЮНСІТРАЛ про електронні підписи від 05.07.2001 р.; Типовий закон ЮНСІТРАЛ про електронну торгівлю від 25.05.2007 р.; eIDAS – Регламент ЄС про електронну ідентифікацію, верифікацію та довірчі послуги від 23.07.2014 р. (Regulation (EU) № 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transaction in the internal market) тощо.

Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр. одним з головних пріоритетів України визначають «прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя» [1]. З часом стало зрозумілим, що вітчизняна нормативно-правова база у сфері діджиталізації потребує свого аудиту та доопрацювання відповідно до існуючих потреб, сучасних викликів та завдань.

Реорганізація системи органів кримінальної юстиції розпочалася на підставі Концепції реформування кримінальної юстиції України від 08.04.2008 р. № 311/2008. Концепцією було запроваджено необхідність

реформування системи органів кримінальної юстиції, що має «ґрунтуватися на досягненнях і традиціях національного законодавства, європейських цінностях щодо захисту прав та основоположних свобод людини і громадянина, положеннях міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» [15]; започатковано впровадження органів пробації тощо.

Назміну Основним засадам розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр. була прийнята Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр., у якій було визначено, що «Цифровізація – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливило інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [2].

Згідно з Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр., головна мета розвитку цифрових інфраструктур полягає в тому, щоб «усі громадяни України без обмежень та труднощів технічного, організаційного та фінансового характеру (зокрема соціально незахищені верстви населення) могли скористатися цифровими можливостями незалежно від свого місцезнаходження чи проживання та не перебували в сегменті «цифрового розриву». Це потребує розвиток цифрових компетенцій, оскільки рушійною силою цифрової економіки є людський капітал, тобто знання, таланти, навички, вміння, досвід, інтелект людей. Разом з розвитком національних цифрових інфраструктур важливим є визначення першочергових проєктів цифрових трансформацій національного масштабу в таких сферах, як громадська безпека, освіта, охорона здоров'я, туризм, електронна демократія, екологія та охорона навколишнього природного середовища, життєдіяльність міст, безготівкові розрахунки, гармонізація з європейськими та світовими науковими ініціативами, державне управління. Зазначений перелік повинен доповнюватися новими сферами, ініціативами та проєктами. Реалізація проєктів у зазначених сферах потребуватиме управлінських, організаційних та фінансових зусиль з боку держави, бізнесу та громадськості» [2].

Прийнятий Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р. № 2155-VIII визначає «правові та організаційні засади надання електронних довірчих послуг, у тому числі транскордонних, права та обов'язки суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих

послуг, порядок здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у сфері електронних довірчих послуг, а також правові та організаційні засади здійснення електронної ідентифікації. Метою цього Закону є врегулювання відносин у сферах надання електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації» [16].

Цифрова модернізація українського суспільства тісно пов'язана із впровадженням електронної демократії. У зв'язку із цим, було прийнято «План заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2019-2020 роки», затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 р. № 405-р, яким визначено одинадцять напрямів розвитку електронної демократії, а саме: 1) запровадження електронного голосування, а також електронного виборчого процесу, електронних референдумів та електронного плебісциту; 2) забезпечення інституціоналізації інструментів електронної демократії; 3) забезпечення подальшого впровадження та доступності інструментів електронної демократії; 4) популяризація електронної демократії, формування знань і навичок користування її інструментами; 5) широке залучення фізичних та юридичних осіб до розвитку та використання електронної демократії; 6) забезпечення розвитку відкритих даних; 7) забезпечення відкритості використання публічних коштів; 8) забезпечення координації та здійснення контролю за розвитком електронної демократії в Україні; 9) створення умов для належного ресурсного забезпечення електронної демократії; 10) проведення дослідження стану розвитку електронної демократії в Україні; 11) запровадження мережевих сервісів у сфері електронної демократії [17].

Згідно з Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 р., «інформаційно-телекомунікаційна система – це сукупність інформаційних та телекомунікаційних систем, які у процесі обробки інформації діють як єдине ціле» [4].

Таким чином, перспектива інтеграції України у світовий інформаційний простір потребує імплементації міжнародно-правових норм у наше національне законодавство. Європейський вибір України потребує приведення внутрішнього законодавства до норм та принципів Європейського співтовариства. Актуальною є розробка та впровадження нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання статусу суб'єктів інформаційних відносин в мережі Інтернет, встановлення підстав їх відповідальності, правових засад та гарантій цифрової безпеки тощо.

§ 2. Держава та інформаційне суспільство у сучасній Україні

Термін «держава» виник у XVI сторіччі та був запроваджений до наукового вживання італійським політичним мислителем Нікколо Мак'явеллі. У своїй праці «Государ» та інших трудах, він писав, що монарша влада виправдовує себе на етапі об'єднання та зміцнення держави. Після цього доцільно, на думку мислителя, встановлення республіканської форми правління, яка повинна поєднувати елементи монархії, демократії та аристократії.

Людству відомі різні визначення поняття держави. Кожне суспільство буде власну державу, різні її форми, а саме, визначаючи власну форму державного устрою, форму правління та державно-політичного режиму, тим самим обирає курс розвитку своєї держави. Курс держави, її державно-політичний режим визначає шлях, яким буде рухатися та чи інша країна, застосовуючи певні засоби та форми взаємодії з власним суспільством та світом.

Відповідно до ст. 1 Конституції України, «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» [18]. Згідно до змін абзацу 5 преамбули Конституції України, внесених Законом України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII, «Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей обрала шлях до європейської ідентичності Українського народу і незворотності європейського та євроатлантичного курсу України» [19]. Відповідно до п. 5 ст. 85 Конституції України, «до повноважень Верховної Ради України належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» [18].

Держава є складним явищем, яке «передовсім необхідно розглядати як форму організації суспільного життя, систему соціального управління, що забезпечує єдність і цілісність суспільства, його стабільне функціонування шляхом управління та координації інтересів різних соціальних груп» [20, с. 91].

Традиційно, держава розуміється як політико-територіальна організація публічної влади, що об'єднує населення на засадах громадянства, здійснюється апаратом управління, шляхом ухвалення та реалізації від-

повідних національних нормативно-правових актів, розроблює, здійснює свою власну внутрішню, та зовнішню політику. Держава за допомогою системи норм права спрямовує й організовує спільну діяльність людей і соціальних груп, захищає права та інтереси громадян, застосовуючи заходи державного примусу.

Держава є багатоаспектним явищем та виступає в *трьох головних аспектах*: як організація всього суспільства; як організація певних класів або прошарків чи інших груп людей; як апарат влади.

Держава, як організація всього суспільства, виступає у внутрішніх та зовнішніх відносинах в інтересах всього населення країни. Саме від імені держави ухвалюються ті рішення, які, маючи загальнообов'язковий характер, спрямовані на реалізацію і захист прав усіх громадян, проведення соціальної політики як загальносуспільної політики. Як загально-суспільна організація держава сприяє запобіганню правопорушенням, охороні громадського порядку тощо. Держава є організатором усіх загальних справ. Як представник всього суспільства держава здатна виступати в ролі арбітра між різними соціальними групами суспільства, узгоджувати різні соціальні, національні, мовні конфлікти, сприяти досягненню соціальних компромісів тощо. Цей аспект діяльності держави є основним і найзначущішим.

Разом з цим держава, що діє в умовах суспільства, яке є соціально диференційованим, спирається на ті чи інші соціальні сили, на певну *соціальну базу*. У зв'язку з цим, держава діє в інтересах всього суспільства та, здійснюючи управління суспільством, охорону та захист його економічної та соціальної сфери, культури забезпечує вільний доступ до інформації, можливості швидкої реалізації та захисту своїх прав від правопорушень тощо. Інтереси суспільства можуть, у певних випадках, набувати пріоритету при вирішенні загальнонаціональних справ або навпаки, права та свободи громадян можуть на законних підставах обмежуватися, наприклад, у разі об'явлення надзвичайного або воєнного стану.

Глобалізаційні процеси суттєвим чином відбиваються на національному напрямі розвитку, який Україна обрала для себе. Обрання Україною європейського курсу та надання Україні 23.06.2022 р. статусу членства ЄС свідчить про демократичний шлях сучасної України. «Вплив глобалізації на економічне, політичне, правове і соціальне життя держав і народів відбувається в різних формах і різними методами. Наведений вплив

є настільки глибоким, що мова йде про формування нової реальності, позначеної як «сучасна держава» [21, с. 318].

Держава, як продукт суспільного розвитку, є складним соціальним інститутом, що тісно пов'язаний із розвитком суспільства. Бурхливий розвиток ІКТ поступово привів вчених до необхідності переосмислення сутнісного розуміння держави як соціального інституту, засобів впливу та форм взаємодії держави, її органів та громадянського суспільства.

Соціальний інститут – це організована система зв'язків та соціальних норм, правил, яка об'єднує найбільш значущі суспільні цінності і процедури, які задовольняють основні потреби суспільства. У даному контексті суспільні цінності розуміються як ідеї та завдання, суспільні процедури – стандартизовані зразки поведінки в групових процесах, а система соціальних зв'язків – набір ролей та статусів, завдяки яким ця поведінка здійснюється та утримується в певних межах. Соціальні інститути виконують у суспільстві роль «стабілізатора» суспільних відносин, регулюючи, стандартизуючи поведінку своїх членів. Основне призначення соціальних інститутів – сприяти задоволенню матеріальних і духовних, особистих і суспільних потреб своїх членів в конкретно-історичних умовах розвитку суспільства.

Під державою як соціальним інститутом розуміється стійкий історично сформований соціальний порядок здійснення державної влади, який створює систему статусів і ролей, що дозволяє виконувати функції управління і координації суспільного життя.

Взаємодія між державою, її органами та суспільством залежить від багатьох чинників, а саме соціально-економічних, політичних, інформаційних, екологічних, міжнародно-правових, воєнно-політичних тощо. Характер взаємодії держави та громадянського суспільства у мирні часи відрізняється від такої взаємодії в умовах воєнного стану. Діджиталізація процесів такої взаємодії є потужним інструментом задля покращення результативності та спрощення встановлення такої взаємодії між державою та суспільством. Наприклад, 08.03.2022 р. Прем'єр-Міністр України Д. Шмигаль анонсував появу послуги «єДокумент» – тимчасове цифрове посвідчення для тих, хто втратив свої документи під час війни. Але вказані процеси можуть ускладнюватися під час воєнного стану та ведення бойових дій на окупованих територіях.

Взаємодія між державою та громадянським суспільством здійснюється через реалізацію певних функцій. Дослідження функцій держави

надає можливість проаналізувати та прогнозувати трансформацію державності, окремих її органів та інститутів, проведення певної державної політики у різних сферах тощо.

У юридичній доктрині надаються різні визначення поняття «функції держави». Функції держави – «об’єктивно необхідні, взаємопов’язані напрями та види її діяльності, спрямовані на реалізацію завдань, досягнення відповідної мети в конкретних формах за допомогою спеціальних методів, які виражають сутність, соціальне призначення держави, роль і місце в суспільстві на конкретному етапі розвитку» [22, с. 55].

Функції держави як соціального інституту полягають у забезпеченні на території певної держави прав і свобод кожної людини та громадянина, з умовою створення рівних можливостей для всього населення у досягненні суспільного добробуту. Свобода людини реалізується в процесі її існування в суспільстві та співпраці з іншими людьми. Реалізація цієї функції пов’язана з обмеженням злочинної волі певної частини соціуму, деструкційний вплив дій якої направлений на дестабілізацію сформованої позитивної соціальної ситуації, яка базується на засадах правової держави та соціальної захищеності особистості. Держава виступає гарантом захисту прав і свобод людини та забезпечує стабільне існування населення.

Виконання державою функцій як соціального інституту передбачає створення нею необхідних умов для відтворення та розвитку людини, що реалізуються завдяки втіленню запланованій демографічній політиці, розвитку освітніх та виховних соціальних інститутів; формуванню соціокультурного простору, сприятливого для самореалізації та творчого зростання кожної людини; втілення в життя принципів соціальної справедливості та правової держави.

Традиційно, одним з основних критеріїв класифікації функцій сучасної держави є їх поділ за сферою діяльності держави, за яким вони поділяються на внутрішні та зовнішні. Зовнішні функції надають можливість здійснення взаємодії держави з іншими державами, світовими організаціями та іншими міжнародними інституціями для вирішення цілей та завдань, певних викликів, які постають перед самою державою та міжнародним співтовариством. Поряд з такими зовнішніми функціями як оборона країни, підтримання міжнародного миру та світового правопорядку, дипломатична функція тощо, важливою є інформаційна функція, яка розглядається нами як участь у розвитку світового інформаційного простору

з метою забезпечення вільного та безпечного обміну інформацією між країнами, народами та окремими громадянами. Реалізація інформаційної функції відбувається і через здійснення внутрішніх функцій, оскільки залучення ІКТ у будь-яких сферах суспільного життя значним чином полегшує процеси реалізації будь-яких внутрішніх функцій держави, робить ці процеси більш прозорими та швидкими.

«Перші спроби вивести політику в режим онлайн були зроблені інженерами-ентузіастами на замовлення органів влади з метою винайти альтернативу застарілій рутинній практиці. Такі «експериментальні проекти, як «Е-політика» у Мінесоті (1994 р.) та «Онлайнова демократія для громадян» у Великобританії (1996 р.) були першими у справі розбудови соціальних мереж та створення дискусійних форумів. Деякі місцеві органи влади Скандинавських країн, Канади та Великобританії пропагували і підтримували проекти е-демократії, але більшість з них не мали законодавчого унормування та ресурсного забезпечення. Загалом, у кінці ХХ ст. демократичний та цифровий порядок денний розвивалися кожен окремо» [23, с. 8].

Цифрова держава – це держава, функції та завдання якої реалізуються за допомогою ІКТ. Одним із завдань цифрової держави є оцифрування послуг, оновлення законодавчої бази, упорядкування роботи держресурсів, забезпечення технічних можливостей та захисту персональних даних тощо.

Формування сучасної цифрової держави пов'язано із необхідністю розробки та проведення послідовної державної інформаційної політики, яка повинна базуватися та здійснюватися в чітко визначеному правовому полі. Так, на думку Г. М. Красноступ, «державна інформаційна політика це політика, яка засобами державної влади створює та забезпечує функціонування правової системи регулювання інформаційних відносин, захисту прав людини й основних свобод, та забезпечення збалансування інтересів людини, суспільства та держави у всіх сферах інформаційної діяльності» [24].

Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. (далі – Закон України від 02.10.1992 р.) регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації. Отже, *державна інформаційна політика* – це сукупність основних напрямів і способів діяльності держави по одержанню, використанню, поширенню та зберіганню інформації. Згідно зі ст. 3 Закону Украї-

ни від 02.10.1992 р., «Основними напрямками державної інформаційної політики є: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору» [3].

Однією з ознак цифрової держави є формування інформаційної влади, яка буде ефективно формувати та реалізовувати останні досягнення науки і техніки для спрощення взаємодії держави та громадянського суспільства, підвищення законності та правопорядку, робити владу більш прозорою та зрозумілою у своїй діяльності, підвищувати загальний рівень освіти та культури громадян тощо. Інформаційна влада здатна формувати у суспільстві відповідну точку зору, громадську думку тощо. Тобто інформація може використовуватися навіть як зброя, а інформаційна війна є одним із засобів ведення сучасної війни.

Україна є сучасною державою, яка поступово рухається в напрямках формування цифрової держави та інформаційного суспільства. Так, у 2020 році Президентом України було презентовано програму «Держава у смартфоні», яку впроваджує Мінцифра разом з іншими міністерствами та міжнародними організаціями. В. О. Зеленський зазначив, що «Ми будемо країну в смартфоні. І ми вже бачимо результат – 10 мільйонів користувачів у Дії! Ми йдемо вперед. Це зручно, швидко, а головне – без корупції» [25]. Серед головних досягнень на шляху до побудови цифрової держави «в 2021 році – Україна стала першою країною у світі, яка узаконила електронні паспорти й прирівняла їх до паперових. Зміна місця реєстрації онлайн, податкова в декілька кліків, електронні петиції, е-підпис у смартфоні, автоматична реєстрація ФОП і ще багато революційних для України та світу послуг вже доступні на порталі та в застосунку Дія. А до 2024 року Мінцифра планує перевести 100% публічних послуг в онлайн. Будь-яка послуга від держави буде доступною за кілька хвилин, не виходячи з дому. Замість десяти кабінетів – один портал – Дія. За даними групи «Рейтинг», програму «Держава у смартфоні» українці

оцінили найвище – їй довіряють 64 % опитуваних» [25]. Гарантією того, що цифровізація державних послуг охопить всю Україну стане поява відповідальних за впровадження цифрової трансформації на всіх рівнях влади: від міністерства до районної адміністрації (CDTO – Chief digital transformation officer) [26].

Інформаційне суспільство є невід’ємною частиною сучасної політичної системи. **Інформаційне суспільство** – це *постіндустріальна нова історична фаза розвитку суспільства, в якому виробництво, використання та споживання інформації стає визначальним засобом діяльності в усіх сферах суспільного буття (економіці, політиці, культурі тощо)*. Особливістю вказаного типу суспільства є вирішальна роль ІКТ. Характерними ознаками інформаційного суспільства є: «зростання ролі інформації та інформаційних технологій у житті суспільства; значна кількість людей, задіяних у сфері інформаційних технологій та комунікацій, велика доля виробництва інформаційних продуктів і послуг у ВВП (за деякими міжнародними індикаторами, більш ніж половина ВВП); широка інформатизація суспільства з використанням радіо, телебачення, мережі Інтернет (глобальна телекомунікаційна мережа інформаційних ресурсів), традиційних та електронних ЗМІ; створення глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну та комунікативну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів, а також задоволення потреб в інформаційних продуктах і послугах» [27]. Державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції.

Термін «інформаційне суспільство» вперше почали використовувати на початку 1960-х рр. в США та Японії (Ф. Махлап, Ю. Хаяші). У літературних джерелах кінця 1960-х – початку 1970-х рр. зазначалося, що основою формування інформаційного суспільства є розвиток обчислювальних та інформаційних технологій. Серед інших чинників та наслідків – набуття інформацією глобального характеру (її розповсюдження вже не залежить від державних кордонів, значно зростають технічні можливості збору, оброблення, збереження та передавання інформації, а також доступу до неї, вплив інформації на різні сторони людської життєдіяльності), поглиблення процесу децентралізації суспільства, перехід до нових форм та способів зайнятості. Концепція «інформаційного суспільства» була розроблена Д. Белл, Е. Тоффлер, Г. Кан, А. Турен та інші. Розгля-

даючи суспільний розвиток як історичну зміну виробничих стадій, вони пов'язують становлення інформаційного суспільства із заміною аграрного та індустріального способів суспільного виробництва, які, суттєвим чином, впливають на економіку та інші галузі. Інформаційному суспільству, на думку Д. Белла, притаманні наступні ознаки: розвиток економіки, послуг, центральна роль наукового знання та інформації у реалізації технологічних нововведень тощо. На його думку, знання та інформація – не лише засоби суспільної трансформації, але й головні стратегічні ресурси та багатство сучасного розвиненого суспільства і його економіки. Е. Тоффлер вважав, що головними ресурсами інформаційного суспільства є інформація, іміджі, символи, культура, ідеологія та цінності – все те, що він називає «дієвим знанням». На думку Е. Тоффлера, У. Мартіна, розвиток ІКТ сприяє зміцненню демократії завдяки розширенню свободи інформації, розвитку громад, участі в управлінні, технологічним можливостям зворотного зв'язку громадян з владою [27].

Отже, ІКТ сприяє процесам децентралізації, розвитку громад та наявності зворотного зв'язку між державною владою та суспільством при якому прозорість та відкритість інформації через процеси діджиталізації сприяють підвищенню довіри до влади, розвитку демократичних свобод та євроінтеграції. Важливою запорукою формуванню новітніх інформаційних форм взаємодії між державою та суспільством є побудова якісного комунікаційного зв'язку між державою та громадянським суспільством, які функціонують для задоволення інтересів та потреб людини.

§ 3. Діджиталізація органів досудового розслідування та органів пробації в Україні на сучасному етапі

Одним з основних завдань держави та органів кримінальної юстиції є запобігання повторного вчинення нових кримінальних правопорушень особою, яка вже вчинила таке правопорушення та у разі його повторного вчинення максимально якісно та швидко провести досудове розслідування, винести справедливий вирок та забезпечити правові гарантії захисту прав засуджених. Саме процес діджиталізації призначений забезпечити якісне, неупереджене та швидке розслідування будь-якого кримінального провадження.

Згідно зі ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), «завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура» [28].

Відповідно до п. 5 ст. 3 КПК України, «досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності» [28].

Органами досудового розслідування є органи, що здійснюють досудове слідство і дізнання [28, ч. 1 ст. 38], тобто мова йде про слідчі підрозділи та підрозділи дізнання або уповноважених осіб інших підрозділів відповідних правоохоронних органів, які передбачені у ч. 2, ч. 3 ст. 38 КПК України.

Початок впровадження електронного документообігу в Україні пов'язаний з прийняттям цілої низки законів, а саме «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-IV; «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI; «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р. № 675-VIII «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р. № 2155-VIII; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» від 27.04.2021 р. № 1416-IX тощо.

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує функціонування електронного судочинства в Україні, працює у зв'язку із змінами, які були внесені Законом України від 03.10.2017 р. Так, у ч. 1 ст. 35 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) було

внесено зміни щодо удосконалення автоматизованої системи документо-обігу суду, в межах якої регулюються: об'єктивний та неупереджений розподіл матеріалів кримінального провадження між суддями з дотриманням принципів черговості та однакової кількості проваджень для кожного судді; визначення присяжних для судового розгляду з числа осіб, які внесені до списку присяжних; надання інформації фізичним і юридичним особам про стан розгляду матеріалів кримінального провадження у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України; централізоване зберігання текстів вироків, ухвал та інших процесуальних документів; підготовка статистичних даних; видача вироків, ухвал суду та виконавчих документів на підставі наявних у системі даних; передача матеріалів до електронного архіву [28].

Наступним кроком на шляху впровадження діджиталізації у діяльності органів досудового розслідування було прийняття Закону про e-Case від 01.06.2021 р., яким Кримінальний процесуальний кодекс України було доповнено ст. 106-1, у частині 1 якого визначено *поняття інформаційно-телекомунікаційної системи* досудового розслідування, а саме, вона визначена як «система, яка забезпечує створення, збирання, зберігання, пошук, оброблення і передачу матеріалів та інформації (відомостей) у кримінальному провадженні. Порядок функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування визначається положенням, яке затверджується спільно Офісом Генерального прокурора, органом, у складі якого функціонує орган досудового розслідування, а також органом, що затверджує положення про систему, яка функціонує в суді відповідно до статті 35 КПК України. Інформаційно-телекомунікаційна система досудового розслідування взаємодіє з Єдиним реєстром досудових розслідувань та системою, яка функціонує в суді відповідно до статті 35 КПК України, а також може взаємодіяти з іншими інформаційними, інформаційно-телекомунікаційними системами у випадках, передбачених законом» [8]. Закон про e-Case від 01.06.2021 р. було введено у дію 15.12.2021 р., а 16.12.2021 р. «детективи Національного бюро та прокурори Спеціалізованої антикорупційної прокуратури зареєстрували перше кримінальне провадження в eCase. Це ознаменувало нову віху розвитку кримінальної юстиції в Україні та засвідчило невідворотність її цифровізації» [29]. Упродовж 6 місяців органи досудового розслідування спільно з Офісом Генерального прокурора мали розробити та затвердити положення про інформаційно-телекомунікаційну систему досудового розслідування.

11 червня 2021 р. Президент України В. О. Зеленський своїм указом затвердив Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки [10].

Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр. визначає основні засади та напрями розвитку системи правосуддя з урахуванням найкращих міжнародних практик. Вказаний підзаконний нормативно-правовий акт визначає пріоритети вдосконалення законодавства щодо судоустрою, статусу суддів, судочинства та інших інститутів правосуддя, а також впровадження невідкладних заходів для покращення діяльності правових інститутів. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр. визначає напрями розвитку та завдання судової влади та судочинства, органів прокуратури та адвокатури. Наприклад, у блоці 4.1.4. Щодо судочинства, зосереджується увага на необхідності «розвитку електронного судочинства з урахуванням світових стандартів у сфері інформаційних технологій, його інтегрування у національну інфраструктуру електронного врядування шляхом:

- запровадження можливості розгляду онлайн певних категорій справ незалежно від місцезнаходження сторін і суду та інших сервісів електронного судочинства;
- впровадження сучасного електронного діловодства в суді, електронного ведення справ, електронних комунікацій із судом, кабінету судді та кабінету учасника процесу;
- удосконалення та розвиток офіційного вебпорталу судової влади України для отримання інформації про суди і справи (провадження) з регулярним оновленням даних судової статистики» [10].

При всій прогресивності Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр. слід зазначити про необхідність розроблення Єдиної державної концепції впровадження електронного кримінального провадження. Певні кроки в цьому напрямі вже було зроблено. **Електронне кримінальне провадження** (далі – ЕКП) є дієвим інструментом у сфері проведення досудового розслідування із застосуванням «новітніх технологій, а саме комплексних комп'ютерних програм, так званої «розумної системи», яка покликана спростити роботу правоохоронних органів та сприяти підвищенню якості захисту прав громадян. ЕКП – це «розумна» інформаційно-аналітична система, що оцифровує паперову документацію, дозволяє обмінюватись файла-

ми в межах кримінального провадження. Вона здатна спростити роботу суб'єктів кримінального провадження, які залучені до досудового розслідування. Це інструмент адміністрування та управління електронними версіями файлів кримінальних проваджень» [30, с. 98]. У чинному Кримінальному процесуальному кодексі України передбачені норми, які частково регулюють питання здійснення електронних процесуальних процедур та їх фіксації, а саме електронна форма початку досудового розслідування, що пов'язана із внесенням інформації про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР (ст. 214 КПК України); внесення до ЄРДР процесуальних рішень у кримінальному провадженні (ч. 4 ст. 218, ч. 4 ст. 278, ч. 4 ст. 280, ч. 3 ст. 282, ч. 2 ст. 281, ст. 283 КПК України); використання електронних документів як джерела доказів (ст. ст. 84, 99 КПК України); використання сучасних телекомунікаційних засобів для виклику особи (ст. ст. 134 КПК) України); проведення ряду слідчих (розшукових) дій у режимі відео або телефонної конференції (ст. 232 КПК України) [28] тощо.

А. Столітній вважає, що «Запровадження ЕКП організаційно та технічно найбільш доцільно здійснювати на базі Єдиного реєстру досудового розслідування у чотири етапи: 1) удосконалення функціоналу ЄРДР; 2) залучення слідчого судді до ЕКП; 3) залучення всіх суб'єктів кримінального провадження до ЕКП за допомогою зовнішніх ресурсів цифрового обміну повідомленнями (електронна пошта); 4) перехід до здійснення електронних кримінальних процесуальних процедур із використанням особистих віртуальних кабінетів [31, с. 24]. У цілому, підтримуючи ідею ЕКП слід зазначити, про необхідність вирішення різного роду завдань у ході розроблення Єдиної державної концепції ЕКП, а саме технічно-координаційного; етичного; безпекового; матеріального характеру тощо.

З 24.02.2022 р. у зв'язку із повномасштабним військовим вторгненням з боку РФ процес діджиталізації нашої держави та її органів був ускладнений. З 24.02.2022 р. в Україні було об'явлено військовий стан [32]. За таких умов особливого значення набули воєнно-політичний та міжнародно-правовий чинники впливу на вітчизняну кримінальну та кримінальну процесуальну політику, наслідком чого стало прийняття цілої низки законів, якими вносилися зміни у вітчизняне законодавство, у тому числі кримінальне та кримінальне процесуальне. Наприклад, Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України

та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану від 03.03.2022 р. № 2111-IX» (далі – Закон України від 03.03.2022 р.) було внесено зміни у ст. 615 щодо «особливого режиму досудового розслідування та продовження строків тримання під вартою під час судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України» [33].

За словами голови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду – Станіслава Кравченка, реагуючи на виклики, які виникли під час воєнного стану, Верховна Рада України внесла низку змін як до Кримінального процесуального кодексу України, так і до Кримінального кодексу України (за березень – квітень 2022 року прийнято 16 законів, якими внесено зміни до матеріального та процесуального законодавства) [34]. А саме, Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або його зміни з інших підстав» від 15.03.2022 р. № 2125-IX, розділ IX-1 КПК України «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану» доповнено статтями про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження в умовах воєнного стану (ст. 615-1 КПК України) та щодо скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або зміни запобіжного заходу з інших підстав (ст. 616 КПК України) [28].

Таким чином, «діджиталізація кримінального процесу України дозволить підвищити ефективність досудового розслідування; скоротити фінансові, людські, часові ресурси у ході здійснення кримінального провадження; сформувати якісний рівень електронного правосуддя в цілому» [30].

Згідно з ч. 1 ст. 1 КК України, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень є одним із пріоритетних завдань чинного кримінального законодавства України та системи органів кримінальної юстиції, які працюють у цій сфері на підставі цілої низки національних нормативно-правових актів та міжнародного законодавства. Таке запобігання здійснюється як щодо широкого кола осіб – так звана загальна превенція та

щодо особи, яка вже вчинила кримінальне правопорушення, – спеціальна превенція.

У держави є декілька основних способів реагування на вчинене кримінальне правопорушення. Перший спосіб – це традиційний, який пов’язаний із направленням засудженого до реального відбування покарання, яке призначив суд; другий – звільнити засудженого на підставі ч. 1 ст. 75 чинного Кримінального кодексу України. Нагляд за такими особами, згідно зі ст. 13 КВК України, здійснюють уповноважені органи пробації.

Державна установа «Центр пробації» Міністерства юстиції України з підпорядкованими їй уповноваженими органами з питань пробації діє на підставі Закону України «Про пробацію» від 05.02.2015 р. № 160-VIII [11].

Служба пробації України доволі молода, але вона довела свою ефективність та потужність. Згідно із Законом України від 05.02.2015 р., **«пробація – система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов’язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого»** [11, п. 6 ст. 2]. На персонал органів пробації покладено виконання нагляду та соціально-виховних заходів щодо суб’єктів пробації. «Нагляд – заходи, що здійснюються органом пробації за місцем проживання, роботи та навчання засуджених з метою дотримання обов’язків, визначених законом та покладених на них судом. Суб’єкти пробації – засуджені, щодо яких за рішенням суду та відповідно до закону застосовуються наглядові, соціально-виховні заходи, та обвинувачені, щодо яких органом пробації готується досудова доповідь» [11, п. 3, п. 8 ст. 2]. У ході проведення роботи з суб’єктами пробації, персонал органів пробації складає індивідуальний план роботи з клієнтом, який містить наступні складові: наглядові; соціально-виховні заходи; консультативну та психологічну допомоги; заходи індивідуально-профілактичної роботи; заходи сприяння у вирішенні соціальних питань; залучення партнерів, волонтерів пробації. Соціально-виховна робота проводиться за індивідуальним планом роботи із засудженим з урахуванням оцінки ризиків вчинення повторних кримінальних правопорушень та передбачає диференційований підхід під час надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги. Вказаний вид роботи із суб’єктами пробації сприяє їх

працевлаштуванню; залученню до навчання; участі у виховних заходах та соціально корисній діяльності; проведенню індивідуально-профілактичної роботи.

Важливу роль у діяльності персоналу органів пробації займає оцінка ризиків повторного вчинення кримінального правопорушення суб'єктами пробації. Інструменти оцінки ризиків були вперше впроваджені в Канаді ще в 1977 р., після введення у кримінальне законодавство поняття «небезпечний злочинець» і виникнення необхідності виділення таких осіб із загальної маси осіб, які вчинили злочини. Оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення здійснюється під час наглядової пробації та складається з трьох етапів: початкового, проміжного та перед звільненням. При цьому, джерела отримання необхідної інформації про засудженого, поділяються на статичні – вирок суду, інформація про притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності та динамічні – бесіда з засудженим та його оточенням; інформація з місця проживання, роботи, навчання, лікувальної установи. Слід зазначити, що оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення є потужним інноваційним інструментом в роботі персоналу пробації. Така оцінка може мати скорочену або повну форму. Повна форма передбачає визначення факторів ризику, які впливають на вчинення повторного кримінального правопорушення або інакше їх називають «криміногенні фактори». Фактори ризику поділяються на: статичні – які змінити вже неможливо та динамічні – на які можна впливати та змінювати.

За підтримки проектів ЄС «Pravo-Justice» та EDGE в Україні поступово вводиться в експлуатацію Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту. До вказаного реєстру включено спеціальну підсистему «КАСАН-ДРА», яка призначена оцінювати ризики вчинення нових кримінальних правопорушень обвинуваченими чи засудженими за допомогою штучного інтелекту. При цьому слід зазначити, що інформацію щодо кожного суб'єкта пробації до реєстру вносить особисто інспектор, а автоматизована система тільки рахує загальну кількість балів щодо такого ризику.

Відповідно до п. 2 вказаного Порядку формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту від 26.06.2018 р., під реєстром розуміється інформаційна система, що містить відомості про засуджених та осіб, узятих під варту, яка складається з чотирьох модулів (підсистем): інформаційно-аналітичний модуль обліку засуджених та осіб, узятих під варту; модуль електронних сервісів управління

справами суб'єктів пробації; модуль електронних сервісів медичного забезпечення засуджених та осіб, узятих під варту; Єдиний реєстр осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи. Реєстр засуджених та осіб, які узяті під варту, – це новий етап розвитку пробації, що забезпечить перехід на електронне ведення справ суб'єктів пробації. На сьогодні Реєстр в Україні проходить тестову (пробну) експлуатацію. Підсистема «КАСАНДРА» здатна оцінювати ризики повторного правопорушення, використовуючи алгоритми автоматизованих висновків. Підсистема «КАСАНДРА» призначена автоматично визначати рівень ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення (низький, середній, високий, дуже високий) на підставі алгоритму підрахунку балів та відповідності рівня балів встановленим рівням ризиків. Але в умовах воєнного стану дія вказаної підсистеми тимчасово призупинена, а оцінювання ризиків можливого вчинення нового кримінального правопорушення здійснюється за допомогою певних формул безпосередньо персоналом органів пробації.

Оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення допомагає встановити причини та умови, що сприяли вчиненню кримінального правопорушенням, вирішити питання про те, які заходи слід застосовувати у роботі із суб'єктом пробації щодо зменшення ризиків вчинення повторних кримінальних правопорушень. Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення складається з форми оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, а також методики її заповнення та аналізу.

Прогноз повторного правопорушення ґрунтується на використанні машинного навчання та алгоритмів автоматизованих висновків (прогнозів), які базуються на результатах обробки великих структурованих масивів даних про історію правопорушень особи; наявності житла сім'ї, освіти та роботи; матеріального становища; контролю над поведінкою та мисленням; вживання алкоголю та наркотиків, стосунків у суспільстві та інших аспектів. Таким чином, поступова автоматизація діяльності органів пробації здійснюється у рамках реформування пенітенціарної системи України, а впровадження Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, є одним із ключових пріоритетів діяльності Міністерства юстиції України та Центру пробації. Результати тестової експлуатації допоможуть

визначити реальний час роботи з Реєстром для подальшої промислової експлуатації та забезпечити прозорість та незалежність при застосуванні запобіжного заходу, звільнення від відбування покарання з випробуванням за допомогою автоматизованої обробки даних та прогнозування/запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень.

Отже, з 2018 року у сфері діджиталізації кримінальної юстиції було визначено поняття інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування, а саме, вона визначена як «система, яка забезпечує створення, збирання, зберігання, пошук, оброблення і передачу матеріалів та інформації (відомостей) у кримінальному провадженні; визначено напрями розвитку та завдання судової влади та судочинства, органів прокуратури; поступово впроваджується ЕКП; «цифровізовано процеси пенітенціарної системи (впроваджено та наповнено даними Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту, створено додатковий модуль Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності малолітньої особи, створено підсистему КАСАНДРА, що призначена для обліку даних щодо оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, забезпечено підключення органів та установ ДКВС, органів пробації до електронної системи та електронного документообігу); запроваджено оновлені реєстри ЄДР та ДРАЦС, які постійно модернізуються та дозволяють впроваджувати нові онлайн-послуги» [35].

Висновки до розділу 7

Підводячи підсумки аналізу поняття та правових засад діджиталізації в Україні; дослідивши поняття та функції держави під впливом ІКТ; встановивши поняття та основні ознаки інформаційного суспільства; розглянувши правові засади та особливості діджиталізації у сфері діяльності органів досудового розслідування та органів пробації, слід зробити наступні висновки.

По-перше, термін «діджиталізація» (від англ. digitalization – цифровізація) є одним із найчастіше вживаних в нашій країні та у світі, який означає процес переведення різноманітної інформації у всіх її формах – текстовій, звуковій, графічній – у цифровий формат, зрозумілий сучас-

ним гаджетам. Цифровізація, як соціальне явище, розпочалася у світі ще у 70-х роках ХХ сторіччя. Впровадження цифрових технологій швидкими темпами стало поступово відбуватися в усіх сферах життя суспільства та держави. Тому виникла необхідність у належному нормативно-правовому забезпеченні та створенні правових засад стрімкому процесу діджиталізації в Україні. Діджиталізація – це прозорість та доступність в отриманні необхідної інформації та послуг, це простота та прозорість взаємодії між людиною та державою.

По-друге, перспектива інтеграції України у світовий інформаційний простір потребує імплементації міжнародно-правових норм у наше національне законодавство. Європейський вибір України потребує приведення внутрішнього законодавства до норм та принципів Європейського співтовариства. Актуальною є розробка та впровадження нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання статусу суб'єктів інформаційних відносин в мережі Інтернет та встановлення підстав їх відповідальності, правових засад цифрової безпеки тощо.

По-третє, формування сучасної цифрової держави пов'язано із необхідністю розробки та проведення послідовної державної інформаційної політики, яка повинна базуватися та здійснюватися в чітко визначеному правовому полі. Стаття 3 Закону України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. визначає основні напрями державної інформаційної політики України. *Цифрова держава* – це держава, функції та завдання якої реалізуються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Одним із завдань цифрової держави є оцифрування послуг, оновлення законодавчої бази, упорядкування роботи державних реєстрів, забезпечення технічних можливостей та захисту персональних даних тощо. Інформаційне суспільство є невід'ємною частиною сучасної політичної системи. *Інформаційне суспільство* – це постіндустріальна нова фаза розвитку суспільства, в якому виробництво, використання та споживання інформації стає визначальним засобом діяльності в усіх сферах суспільного буття (економіці, політиці, культурі тощо). Особливістю вказаного типу суспільства є вирішальна роль інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють процесам децентралізації, розвитку громад, наявності зворотного зв'язку між державною владою та суспільством, при якому прозорість та відкритість інформації через процеси діджиталізації сприяють підвищенню довіри до влади, розвитку демократичних свобод та євроінтеграції.

По-четверте, одним з основних завдань держави та органів кримінальної юстиції є запобігання повторного вчинення нових кримінальних правопорушень особою, яка вже вчинила таке правопорушення та у разі повторного його вчинення максимально якісно та швидко провести досудове розслідування, винести справедливий вирок та забезпечити правові гарантії захисту прав засуджених. Процес діджиталізації здатний забезпечити якісне, неупереджене та швидке розслідування будь-якого кримінального провадження. Дієвим інструментом у сфері проведення досудового розслідування є застосування «новітніх технологій, а саме комплексних комп'ютерних програм, так званої «розумної системи» – електронне кримінальне провадження, яка покликана спростити роботу правоохоронних органів та сприяти підвищенню якості захисту прав громадян. Електронне кримінальне провадження – це «розумна» інформаційно-аналітична система, що оцифровує паперову документацію, дозволяє обмінюватись файлами в межах кримінального провадження. Це інструмент адміністрування та управління електронними версіями файлів кримінальних проваджень». Впровадження ЕКП пов'язано з необхідністю вирішення наступних викликів: забезпечення належного матеріально-технічного забезпечення роботи такої системи; захист персональних даних учасників кримінального провадження; запобігання складанню документів-клонів та «витоку» конфіденційної інформації стороннім особам у зв'язку із кібератаками; залучення компаній, які професійно займаються інформаційною безпекою тощо. Важлива роль у запобіганні злочинності та охороні прав та свобод громадян належить Державній установі «Центр пробації» Міністерства юстиції України та підпорядкованим їй уповноваженими органами з питань пробації, на які покладено виконання нагляду та соціально-виховних заходів щодо суб'єктів пробації. Оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення є потужним інноваційним інструментом в роботі персоналу пробації із поступовим впровадженням та застосуванням Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту тощо.

Україна – сучасна та прогресивна держава, яка розумно підходить до різного роду викликів та йде своїм власним шляхом розвитку, застосовуючи новітні засоби для модернізації держави та її органів, для більш якісної і прозорої взаємодії із громадянським суспільством.

Список використаних джерел

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015, затверджені Законом України від 09.01.2007 р. № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>.
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: Концепція схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Дата оновлення: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР. Дата оновлення: 01.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. Дата оновлення: 13.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Закон України від 27.04.2021 р. № 1416-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1416-20#Text>
8. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо запровадження інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування: Закон України від 01.06.2021 р. № 1498-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1498-20#Text>
9. Цифровізація кримінального процесу: закон про e-Case набув чинності. URL: <https://resonance.ua/cifrovizaciya-kriminalnogo-procesu>.
10. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затверджена Наказом Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137>.
11. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>

12. Кримінально-виконавчий кодекс: Закон України від 11.07.2003 р. Дата оновлення: 20.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>

13. Про затвердження порядку формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, затверджено Наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 р. № 2023/5. Дата оновлення: 13.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0762-18#Text>

14. Діджиталізація в Україні: електронне врядування та держпослуги. URL: <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/pislya91/digitalizaciya-v-ukraini>

15. Концепція реформування кримінальної юстиції України від 08.04.2008 р. № 311/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text>

16. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. Дата оновлення: 01.01.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

17. План заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2019–2020 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України 12.06.2019 р. № 405-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D1%80#Text>

18. Конституція України: Основний закон від 28.06.1996 р. № 254/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

19. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n6>

20. Загоруй І. С., Загоруй Л. М. Теорія держави та права: навчальні матеріали для підготовки до державного іспиту: методичні рекомендації / І. С. Загоруй, Л. М. Загоруй. Сєверодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 451 с.

21. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін. ; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2012. 492 с.

22. Теорія держави і права в схемах та таблицях: навч. посіб. кол. авт.; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. К, «Хай-Тек Прес», 2020. 296 с.

23. Електронна демократія: основи та стратегії реалізації / Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, І. Б. Жилияєв. К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. 84 с.

24. Красноступ Г. М. Сучасний стан та перспективи розвитку державної політики у сфері свободи слова та інформації. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7547

25. Українці найбільше довіряють програмі «Держава у смартфоні» та «цифровізації» – опитування «Рейтинг». URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ukraintsi-naybilshе-doviryayut-programi-derzhava-u-smartfoni-ta-tsifrovizatsii-opituvannya-reyting>

26. Держава у смартфоні в Україні: презентували мобільний додаток «Дія». URL: <https://www.rv.gov.ua/news/derzhava-u-smartfoni-v-ukrayini-prezentuvali-mobilnij-dodatok-diya>

27. Інформаційне суспільство. Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=12462

28. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 08.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

29. Зареєстровано перше кримінальне провадження в системі eCase. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/208218_zarestrovano-pershe-kriminalne-provadhennya-v-sistem-ecase

30. Павлова Т. О. Діджиталізація як напрям трансформації кримінального провадження. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 96–102.

31. Столітній А. Концепція електронного кримінального провадження в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2018. № 4(56). С. 24–35.

32. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. Президент України: офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

33. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 р. № 2111-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#n5>

34. Здійснення кримінального провадження та воєнний стан: які виклики стоять перед судами України. URL: <https://pravo.ua/zdiisnennia-kryminalnoho-provadhennia-ta-voiennyi-stand-iaki-vyklyky-stoiat-pered-sudamy-ukrainy/>

35. Діджитал-проекти у сфері юстиції – один з етапів цифрової трансформації України: URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/didzhital-proekti-u-sferi-yusticiyi-odin-z-etapiv-cifrovoyi-transformaciyi-ukrayini-sergij-orlov>

References

1. Pro osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007–2015 zatverdzeni Zakonom Ukrainy vid 09.01.2007 r. № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> [in Ukrainian].

2. Kontseptsiiia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky: Kontseptsiiia shkvalena rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.01.2018 r. № 67-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

3. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 r. № 2657-XII. Date of update: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [in Ukrainian].

4. Pro zakhyst informatsii v informatsiino-komunikatsiinykh systemakh: Zakon Ukrainy vid 05.07.1994 r. № 80/94-VR. Date of update: 01.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

5. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyi dokumentoobih: Zakon Ukrainy vid 22.05.2003 r. № 851-IV. Date of update: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> [in Ukrainian].

6. Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 r. № 2297-VI. Date of update: 13.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> [in Ukrainian].

7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia poetapnoho vprovadzhennia Yedynoi sudovoi informatsiino-telekomunikatsiinoi systemy: Zakon Ukrainy vid 27.04.2021 r. № 1416-IKh. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1416-20#Text> [in Ukrainian].

8. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo zaprovadzhennia informatsiino-telekomunikatsiinoi systemy dosudovoho rozsliduvannia: Zakon Ukrainy vid 01.06.2021 r. № 1498-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1498-20#Text> [in Ukrainian].

9. Tsyfrovizatsiia kryminalnoho protsesu: zakon pro e-Sase nabuv chynnosti. URL: <https://resonance.ua/cifrovizaciya-kryminalnogo-procesu/> [in Ukrainian].

10. Stratehiia rozvytku systemy pravosuddia ta konstytutsiinoho sudochynstva na 2021–2023 roky, zatverdzhena Nakazom Prezydenta Ukrainy vid 11.06.2021 r. № 231/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137> [in Ukrainian].

11. Pro probatsiiu: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 r. № 160-VIII. Date of update: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> [in Ukrainian].

12. Kryminalno-vykonavchy kodeks: Zakon Ukrainy vid 11.07.2003 r. Date of update: 20.05.2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia poriadku formuvannia ta vedennia Yedynoho reiestru zasudzhenykh ta osib, uziatykh pid vartu, zatverdzheno Nakazom Ministerstva yustytсии Ukrainy vid 26.06.2018 r. № 2023/5. Date of update: 13.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0762-18#Text> [in Ukrainian].

14. Didzhytalizatsiia v Ukraini: elektronne vriaduvannia ta derzhposluhy. URL: <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/pislya91/digitalizaciya-v-ukraini> [in Ukrainian].

15. Kontseptsyiia reformuvannia kryminalnoi yustytсии Ukrainy vid 08.04.2008r.№311/2008.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text> [in Ukrainian].

16. Pro elektronni dovirchi posluhy: Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 r. № 2155-VIII. Date of update: 01.01.2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> [in Ukrainian].

17. Plan zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii rozvytku elektronnoi demokratii v Ukraini na 2019-2020 roky, zatverdzhenyi rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy 12.06.2019 r. № 405-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

18. Konstytutsiia Ukrainy: Osnovnyi zakon vid 28.06.1996 r. № 254/96-VR. Date of update: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

19. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Orhanizatsii Pivnichnoatlantychnoho dohovoru): Zakon Ukrainy vid 07.02.2019 r. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n6> [in Ukrainian].

20. Zahorui I. S., Zahorui L. M. (2018) Teoriia derzhavy ta prava: navchalni materialy dlia pidhotovky do derzhavnogo ispytu: metodychni

rekomentatsii /I. S. Zahorui, L. M. Zahorui. Sievierodonetsk: RVV LDUVS im. E. O. Didorenka. 451 s. [in Ukrainian].

21. Aktualni hrani zahalnoteoretychnoi yurysprudentsii : monohrafiia, Yu. M. Oborotov, V. V. Zavalniuk, V. V. Dudchenko ta in. ; za red. Yu. M. Oborotova (2012). Odesa : Feniks. 492 s. [in Ukrainian].

22. Teoriia derzhavy i prava v skhemakh ta tablytsiakh: navch. posib. kol. avt.; za zah. red. L. R. Nalyvaiko. K, «Khai-Tek Pres» (2020). 296 s. [in Ukrainian].

23. Elektronna demokratiia: osnovy ta stratehii realizatsii / N. V. Hrytsiak, A. I. Semenchenko, I. B. Zhyliayev (2017). K.: FOP Moskalenko O. M. 84 s.

24. Krasnostup H. M. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku derzhavnoi polityky u sferi svobody slova ta informatsii. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7547 [in Ukrainian].

25. Ukraintsi naibilshe doviriayut prohrami «Derzhava u smartfoni» ta «tsyfrovizatsii» – opytuvannia «Reitynh». URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ukraintsi-naybilshe-doviryayut-programi-derzhava-u-smartfoni-ta-tsifrovizatsii-opituvannya-reyting> [in Ukrainian].

26. Derzhava u smartfoni v Ukraini: prezentuvaly mobilnyi dodatok «Dii». URL: <https://www.rv.gov.ua/news/derzhava-u-smartfoni-v-ukrayini-prezentuvali-mobilnij-dodatok-diya> [in Ukrainian].

27. Informatsiine suspilstvo. Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=12462 [in Ukrainian].

28. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI. Data of update: 08.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].

29. Zarestrovano pershe kryminalne provadzhennia v systemi e-Case. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/208218_zarestrovano-pershe-kryminalne-provadzhennya-v-sistem-ecase [in Ukrainian].

30. Pavlova T. O. (2021) Didzhitalizatsiia yak napriam transformatsii kryminalnogo provadzhennia. Pravova derzhava. № 41. S. 96–102. [in Ukrainian].

31. Stolitnii A. (2018) Kontseptsiiia elektronnoho kryminalnogo provadzhennia v Ukraini. Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. № 4(56). S. 24–35. [in Ukrainian].

32. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.02.2022 r. № 64/2022. Prezydent Ukrainy: ofitsiine internet-predstavnytstvo. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukrainian].

33. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy ta Zakonu Ukrainy «Pro poperednie uv'iaznennia» shchodo dodatkovoho rehuliuвання zabezpechennia diialnosti pravookhoronnykh orhaniv v umovakh voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 03.03.2022 r. № 2111-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#n5> [in Ukrainian].

34. Zdiisnennia kryminalnoho provadzhennia ta voiennyi stan: yaki vyklyky stoiat pered sudamy Ukrainy. URL: <https://pravo.ua/zdiisnennia-kryminalnoho-provadhennia-ta-voiennyi-stand-iaki-vyklyky-stoiat-pered-sudamy-ukrainy/> [in Ukrainian].

35. Didzhital-proekty u sferi yustytsii – odyń z etapiv tsyfrovoy transformatsii Ukrainy. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/didzhital-proekty-u-sferi-yustytsiyi-odin-z-etapiv-cifrovoyi-transformaciyi-ukrayini-sergij-orlov> [in Ukrainian].